BACCALAURÉAT GÉNÉRAL

ÉPREUVE D'ENSEIGNEMENT DE SPÉCIALITÉ

SESSION 2022

LANGUES, LITTÉRATURES ET CULTURES ÉTRANGÈRES ET RÉGIONALES

BRETON

Jeudi 12 mai 2022

Durée de l'épreuve : **3 heures 30**

L'usage du dictionnaire unilingue non encyclopédique est autorisé.
La calculatrice n'est pas autorisée.

Dès que ce sujet vous est remis, assurez-vous qu'il est complet.
Ce sujet comporte 10 pages numérotées de 1/10 à 10/10.

Le candidat traite au choix le sujet 1 ou le sujet 2.
Il précisera sur la copie le numéro du sujet choisi.

Répartition des points

Synthèse	16 points
Traduction ou transposition	4 points

SUJET 1

Le sujet porte sur la thématique « Pouvoirs et contre-pouvoirs »

Axe d'étude : « Formes et incarnations du pouvoir contemporain »

<u>Partie 1 : synthèse du dossier</u> (16pts)

Prenez connaissance des documents du dossier et traitez le sujet suivant <u>en breton</u> :

Savit ur pennad-skrid (war-dro 500 ger) diwar an dielloù : gallout a reoc'h taolenniñ plas ar merc'hed er gevredigezh ha displegañ perak ha penaos e stourmont evit o gwirioù.

<u>Partie 2</u> : traduisez le passage suivant du document B <u>en français</u>. (4pts)

« Gwechall, ur c'houblad, tud dimezet, a zeue da vezañ evel ur gevredigezh. Peb hini a rae al labour a yae diouzh e nerzh ha diouzh e ouiziegezh. Da lavaret eo, peurliesañ ar wazed a soursie eus ar parkeier, eus ar c'hezeg hag eus an ostilhoù. Ar merc'hed a oa mestrez penn-da-benn en o zi. Evit ar pezh a selle ouzh renkañ an ti, prenañ, gwerzhañ, ar pezh a selle ouzh an ti diabarzh, evit sevel ar vugale hervez he soñj. Soursial a rae ouzhpenn eus ar saout hag eus ar moc'h, yer ha lapined pa veze diouto. Met an den a oa mestr penn-da-benn en e barkeier hag ar vaouez penn-da-benn en he ziegezh. » (l. 1-8)

Diell A

Richard Hall (1860-1942), *La classe manuelle, école de petites filles (Finistère),* 1889.

Musée des beaux-arts de Rennes

Diell B

Ar merc'hed a oa mestrez penn-da-benn en o zi

Gwechall, ur c'houblad, tud dimezet, a zeue da vezañ evel ur gevredigezh. Pep hini a rae al labour a yae diouzh e nerzh ha diouzh e ouiziegezh. Da lavaret eo, peurliesañ ar wazed a soursie eus ar parkeier, eus ar c'hezeg hag eus an ostilhoù. Ar merc'hed a oa mestrez penn-da-benn en o zi. Evit ar pezh a selle ouzh renkañ an ti, prenañ, gwerzhañ, ar pezh a selle ouzh an ti diabarzh, evit sevel ar vugale hervez he soñj. Soursial a rae ouzhpenn eus ar saout hag eus ar moc'h, yer ha lapined pa veze diouto. Met an den a oa mestr penn-da-benn en e barkeier hag ar vaouez penn-da-benn en he ziegezh. Nemet pa veze mizoù bras da ober pe en dije an den soñj prenañ, lakomp ur brabant, un dra bennak ker. Neuze e vije kaoz ganto o-daou goude koan. […] Rak an arc'hant a veze gouarnet gant ar vaouez. Setu evel-just, ar gwaz ne ouie ket atav live e voneiz hag e c'houlenne digant e wreg daoust hag e c'heller prenañ er mare-mañ, hag ar memes tra e-barzh an ti. Ar wreg a brenfe ar boued, ar binvioù evit ober ar gegin, an dilhad evit ar vugale hag an arrebeuri skañv, met ma vije da brenañ un dra bennak mizusoc'h, pe un armel, pe ur gwele bras ouzhpenn, pe lakomp ur velo d'ar vugale da vont d'ar skol, neuze hi ivez a zivizfe gant he gwaz goude koan.

« Al lorc'h hag ar vezh », pennadoù-kaoz gant Naig Rozmor
Diwar al lec'hienn www.tes.bzh

Diell C

Kann ‘oa he c’hroc’hen

Plijet gant ar santadurioù
Fromoù gouez, an arlivioù
Gouelañ dourek, c’hoarzhin a-strak
Kentoc’h ‘get he buhez divlaz
Soñjoù teñval, spioù skedus
Kentoc’h ‘get he hent hirvoudus

Bamet ‘oa bet ken buan ha tra
Sot gantañ, ‘vit ar wech kentañ
Un den meur, ur paotr leun a skiant
Ur c’hanfard nerzhus, ur gwaz drant
Desachet gant ur stourmer kreñv
He gwareziñ a rafe-eñ.

Kann ‘oa he c’hroc’hen, kann ‘oa he c’hroc’hen
Kann ‘oa he c’hroc’hen, gwenn-kann ‘oa he c’hroc’hen
Kann ‘oa he c’hroc’hen, ruz ‘oa he gwad
Kann ‘oa he c’hroc’hen, ruz-tan ‘oa he gwad

[…]

Tamm-ha-tamm e klaske trec’hiñ
Sujañ ha bezañ mestr warni
Hec’h aloubiñ, he ferc’henniñ
Bezañ ‘kreiz he buhez dezhi
He c’horf, he c’halon, he soñjoù
Mougañ he nerzh hag he gouloù

Ne laoske dezhi tamm frankiz
He mignoned, he yaouankiz
He familh, he holl raktresoù
Troc’het gantañ an holl liammoù
Goulenn sikour ne c’helle ket
Kaer ‘doa huchal ne gleve den

Glan ‘oa hec’h askre, glan ‘oa hec’h askre
Glan ‘oa hec’h askre, noazh-glan ‘oa hec’h askre
Glan ‘oa hec’h askre, glas ‘oa he zal
Glan ‘oa hec’h askre, glas-du ‘oa he zal

[…]

Dalc’het gant an daerded bemdez
Leuskel e boan da zont er-maez

E zisammañ a rae-hi
Re wan evit klask enebiñ
Tevel, chom bev ‘hed an diskar
Kuzhat he brondu, he glac’har

Peur ‘oa kroget da skeiñ ganti
Re ziaes ‘vefe bet eñvoriñ
Klañv ‘oa he gwaz ha kaer ‘oa-hi
Hiziv eo aet re bell ganti
War he zalaroù, du he zal
A-benn tri dervezh ‘vo un’ all

Kann ‘oa he c’hroc’hen, kann ‘oa he c’hroc’hen
Kann ‘oa he c’hroc’hen, gwenn-kann ‘oa he c’hroc’hen
Kann ‘oa he c’hroc’hen, ruz ‘oa he gwad
Kann ‘oa he c’hroc’hen, ruz-tan ‘oa he gwad

Anna Morvan, *Al Liamm*, niv.437, Du-Kerzu 2019

Diell D

C'hoariva Marine Bachelot : fent hag engouestladur

Ma vefe ret lakaat un anv war c'hoariva Marine Bachelot e vefe ar ger "stourm" an hini a zeufe er spered. Ar plac'h feminist-mañ ne c'hall ket skrivañ pe leurenniñ hep soñjal en hec'h engouestladurioù.

« Ma labour a zo bet kontammet gant ma skiant-prenet war ar stourm, an emvodoù bep pemzektez hag an nozvezhioù e-lec'h ma 'm eus kavet gwir vignoned » emezi en ur soñjal en ur gerzhadeg diouzh an noz e Roazhon e miz Here 2007 e-lec'h m'he doa taolet evezh e veze atav ret d'ar merc'hed stourm bemdez evit kaout ur plas er gevredigezh.

Levrioù teorisianezed ar feminism met ivez an darvoudoù tremenet pe a-vremañ a lusk hag a vag he skridoù. Da gentañ gant lennadurioù-tabutoù diwar-benn manifestoù feminist hag hiriv gant pezhioù skrivet ha leurennet ganti, he deus sikouret an holl sevel goulennoù diwar-benn plas ar maouezed er gevredigezh met ivez diwar-benn plas pep hini. « Pa vez tabutet goude an arvestoù, emezi, e vez gwelet paotred o lavarout : "Komprenet em eus mat emaon e tu ar re e penn, met petra a c'hallan ober bremañ ?" Me n'on ket amañ da reiñ diskoulmoù met da vagañ kaozeadennoù. » […]

Ouzhpenn hec'h arvestoù he deus roet Marine un tamm sikour e oberioù krouet gant ur strollad dañs - Danse à tous les étages - evit merc'hed pell diouzh bed al labour. O breskted psikologel hag o darempredoù diaes gant priedoù taer a-wezhioù a oa aet da vagañ un arvest hag en deus lakaet lod anezho d'ober traoù hag o deus cheñchet o buhez.

« Ar c'hoariva stourm, eme v/Marine Bachelot, a servij ivez d'en em adtommañ ha da gavout un energiezh nevez asambles. » Ur seurt talvoudegezh embannet gant ar vaouez yaouank a-bouez-penn, ha laouen eo - emezi - oc'h en em gavout talvoudus er stourm-mañ.

Geneviève Roy, Miz Gwengolo 2013 (Brezhoneg gant Manon Langlois),

Diwar al lec'hienn www.breizhfemmes.fr

SUJET 2

Le sujet porte sur la thématique « Représentations et expressions de la mémoire »

Axe d'étude : « Passeurs de mémoire »

<u>Partie 1 : synthèse du dossier</u> (16pts)

Prenez connaissance des documents du dossier et traitez le sujet suivant <u>en breton</u> :

Savit ur pennad-skrid (war-dro 500 ger) diwar an dielloù ha displegit penaos ha perak eo bet treuskaset lennegezh ar bobl. Gallout a reoc'h toullañ meur a hent ha klask gouzout :

a) petra a vez dastumet ha digant piv.

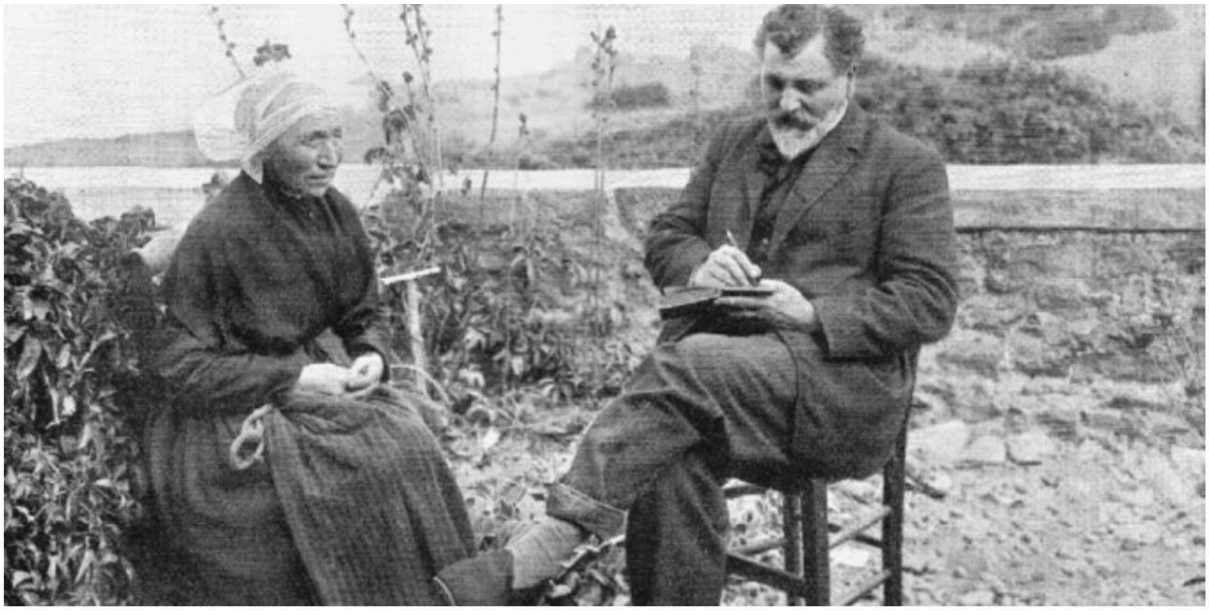
b) petra eo labour an dastumerien ha penaos eo bet cheñchet.

c) peseurt talvoudegezh en deus an dastum evit treuzkas memor ar bobl.

<u>Partie 2</u> : traduisez le passage suivant du document C <u>en français</u>. (4pts)

« Ur c'harr-tan o chom a-sav e porzh Glizarc'hant, un den a vent vrav ha yaouank c'hoazh o tont e-maez dioutañ gant ur sonenskriver war e skoaz hag ur baner en e zorn, setu Gireg Aodigou o tont da welout Goneri ar Sidaner hag e wreg Marianna ar Miliner, tud kozh Glizarc'hant. Abaoe bloavezhioù 'zo e red Gireg evel-se, eus an eil ti d'egile, da zastum diwar muzelloù ar vrezhonegerien ampart ar pezh a chom c'hoazh eus hol lennegezh dre gomz : gwerzioù, sonioù, kontadennoù, rimadelloù, krennlavarioù hag all… » (l. 1-6)

Diell A

Marc'harit Fulup (1837-1909), kanerez ha kontourez eus Bro-Dreger gant Anatole Ar Braz (1859-1926) e 1900 (Dastumadeg Daniel Giraudon)

Diell B

Ganet eo bet Iwan An Diberder d'an 29 a viz Genver 1887 en Oriant. A Bont-Skorv e oa-eñ genidik, ag[1] enezenn an Arzh e vamm.

Tapet e vachelouriezh dezhañ e 1905 en em roas An Diberder da vat d'al lennegezh e Skol-Veur Roazhon e miz Genver 1908 : diàr[2] lennegezh c'hallek an 18vet kantvlezad[3], pe hini ar Grenn-Amzer, en em droas tamm-ha-tamm trema ar yezhoù keltek, ar brezhoneg en o zouez. […]

Pa grogas da furchal, e korf ar blez[4] 1910, ec'h eas da gentañ da foetañ hentoù e gornbro, e Pont-Skorv, hag a-hend-arall er c'humunioù tostañ d'an Oriant (Plañvour, Logmikaelig, Rianteg, Kervignag, Porzh-Loeiz…). Diouzhtu pa grogas, en em gavas get tud dispar, hag e reas àr-lerc'h e seizh posubl evit tennañ anezhe o zalvoudegezh a-bezh. A-zevri 1911, daet buan da vout ampart ec'h astennas e dachenn enklask kerkoulz àr-du[5] ar reter, betak Ruiz, evel en diabarzh ag ar vro (Belz, Langedig, Baod, Ploue…), hep chom hep daremprediñ e desterion gentañ, testourezed d'al liesañ ; Perrine Daniel e Pont-Skorv, Marie-Louise Ar Palleg e Baod, Mari An Dorzh en Dreinded-Karnag, Stefani Gwilhôm e Porzh-Loeiz. En un deurel ur sell a-bell àr[6] ar pezh a zastumas An Diberder d'ar c'houlz-se, e weler en deus klasket daou dra, an eil àr-lerc'h egile : sonennoù a za getañ muioc'h da

[1] Ag : eus
[2] Diàr : diwar
[3] Kantvlezad : kantvet
[4] Blez : bloaz
[5] Ar-du : war-zu
[6] Ar : war

gentañ ; ha muioc'h a gontadennoù goude ; arriv a reas dezhañ memestra kavout an daou dra àr-un-dro, ha pa ne vehe get Mari An Dorzh.

Diwar Michel Oiry, *A liù el loér hag er stered – Couleur de lune et d'étoiles*, 2000
Presses Universitaires de Rennes et CRBC

Diell C

Ur c'harr-tan o chom a-sav e porzh Glizarc'hant, un den a vent vrav ha yaouank c'hoazh o tont e-maez dioutañ gant ur sonenskriver[1] war e skoaz hag ur baner en e zorn, setu Gireg Aodigou o tont da welout Goneri ar Sidaner hag e wreg Marianna ar Miliner, tud kozh Glizarc'hant. Abaoe bloavezhioù ‘zo e red Gireg evel-se, eus an eil ti d'egile, da zastum diwar muzelloù ar vrezhonegerien ampart ar pezh a chom c'hoazh eus hol lennegezh dre gomz : gwerzioù, sonioù, kontadennoù, rimadelloù, krennlavarioù hag all…

Tremen kant vloaz goude Fañch an Uhel hag a grogas gant an hevelep labour e Bro-Dreger, e-kreiz an hañv 1863, e foet Gireg Aodigoù ar vro eus an eil penn d'egile. Ne ra ket e enklaskoù war droad evel e genvroad brudet met gant ur c'harr-tan hag ouzhpenn ar c'harned hag ar c'hreion koad ez eus gantañ ul luc'hskeudennerez da dennañ poltrejoù hag ur sonenskriver da zastum evel e-barzh ur voest pinvidigezhioù sevenadurel ar bobl. Rak chom a ra c'hoazh teñzorioù e-touez pobl Vreizh, tenzorioù kuzh alies, diaes da zizoleiñ, diaes da zispakañ dre ma 'z int bet disprizet ha sanket e don an eñvorioù pa 'z eo diwanet sevenadur « graet ha toud » hon amzer, ur sevenadur savet e-maez ar vro ha skignet goude-se e pep lec'h, dre ar skol, ar skingomz hag ar skinwel. N'eo ket aes eta degas en-dro war c'horre ur bed hantervouget abaoe keid-all. Nag a basianted a zo ezhomm evit hen ober ! Pasianted ha tu. Ha gouiziegezh ivez, evel-just.

Fañch Peru, « Boudedeo Kerfravel », *An traoniennoù glas*

Skol Vreizh, 1993, p. 53

Diell D

Lors Jouin, un dastumer e ti an dud

Kaner, komedian ha realizatour eo Lors Jouin. Kas a ra da benn ur pezh mell raktres abaoe 2017 : filmañ hag enrollañ brezhonegerien a-vihanik, un tamm e pep lec’h e Breizh-Izel.

Jeannette Diraison eus ar C’hloastr-Pleiben, Olivane Le Cam eus Plounevez-Kintin pe Albert Guillemot eus Lanwelan : an dud-se, hag un toullad-mat a vrezhonegerien all, o deus digoret dor o zi da Lors Jouin. Aet eo an dastumer, asambles gant Olivier Caillebot, paotr ar c’hamera, da atersiñ anezho er gêr, ha moaien zo, d’an neb a gar, da selaou ar pennadoù-kaoz war lec’hiennoù BCD (Bretagne Culture Diversité) pe Skol Vreizh. Berzh a ra ar videoioù-se. « Un nebeud mat a dud ‘n eus c’hoant da zeskiñ brezhoneg a zeu da c’houlenn

[1] Benveg enrollañ (E galleg : « Magnétophone »)

diganin : peseurt mod ober a-benn kontañ mat brezhoneg ? Me ‘lâr dezho : ar pezh zo pouezus eo ar pouez-mouezh hag al liammadurioù. Hag aze zo tout ! », a gont Lors.

E-darempred gant an dud

Ul labour hir-mat eo mont da zastum komzoù an dud. « Pa vez kavet un den zo prest da vezañ filmet ganeomp, me ‘y a da welet anezhañ ‘b’ar gêr, hag e choman teir eurvezh pe beder da gontañ kaoz gantañ. Ha ‘mod-se, zo moaien da zeskiñ ur bern traoù. Setu, goude ma teu ar skipailh da filmañ, eo kalz aesoc’h. ‘Benn nebeut ez in da filmañ un den zo kad da c’hoût ‘ba pelec’h emañ an dour. Setu ‘oan an devezh all asambles gantañ, ‘pad peder eurvezh. Neuze, pa ‘z imp da wel’ anezhañ, ma chom arzhet war un dra bennak, e vin kad da lakaat anezhañ da gomz diwar-benn traoù all », a zispleg Lors Jouin. Boazet eo an den gant an doare-se d’ober. Abaoe 1974 eo kustum enrollañ an dud. Evel-se en deus desket Lors Jouin - ganet e Pariz - yezh ar vro. […]

Ul labour a-stroll

N’emañ ket Lors Jouin e-unan o kas da-benn al labour ramzel-mañ. Ouzhpenn paotr ar c’hamera eo harpet-mat an dastumer gant brezhonegerien ampart. Francis Favereau, Paskal An Intañv hag Yvon Gourmelon a gustum adlenn an testennoù, skrivet dindan daou skritur disheñvel. Ha labour zo c’hoazh war ar stern : « Mont a rin da vro Dreger, da vro Leon, d’ar C’hap, da vro Gwened, da vro Vigoudenn » emezañ. Ha spi en deus e roio c’hoant d’an dud ober kement-all : « Pep hini zo kad da vont da welet e amezeg, da gemer e gaier ! » […]

Le Télégramme, 04/02/2021